

Vlaamse buitenlandse handel in 2016

uitvoer: +1,47% ; invoer -0,43%

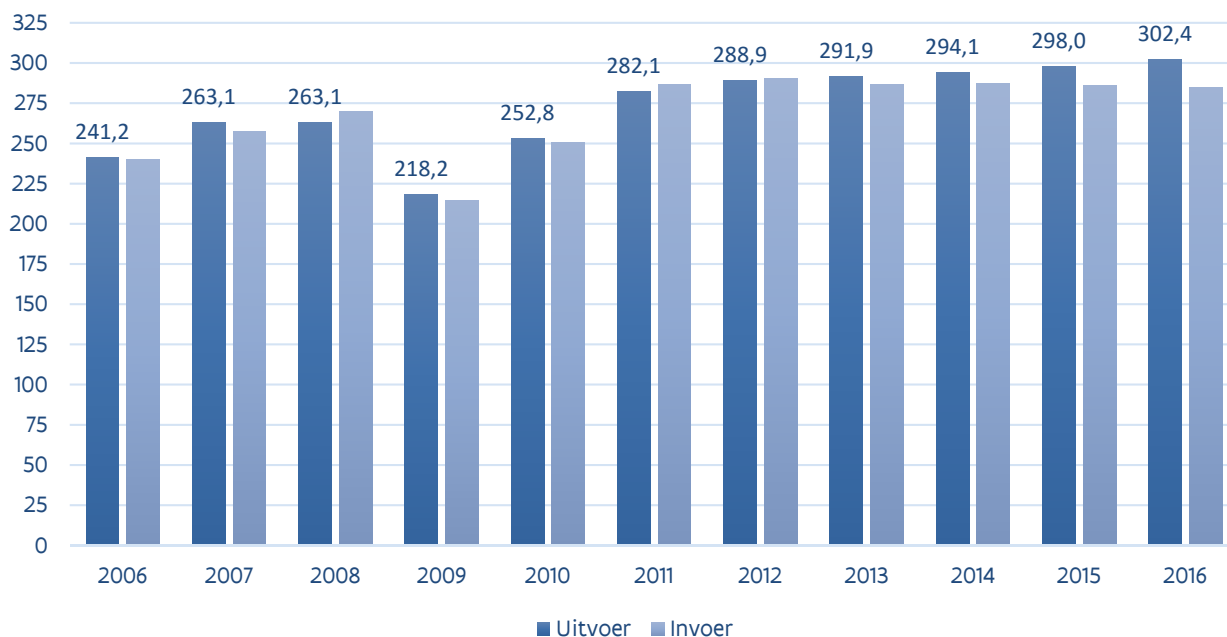
In het 2016 bedroeg de totaalwaarde van de Vlaamse uit- en invoer resp. 302,4 miljard euro en 284,9 miljard euro¹. Vergelijken met 2015 betekende dat 4,4 miljard euro aan toegenomen **uitvoer (+1,47%)**.

Anders dan bij de uitvoer liep de invoer in 2016 daadwerkelijk terug: een bedrag dat 1,2 miljard euro lager dan de import in 2015 of **0,43% minder**.

Doordat in 2016 de Vlaamse invoer terugliep en een voorzichtig stijgende uitvoer tegenover zich kreeg, liep het positieve **handelssaldo op de goederenbalans** verder op tot 17,5 miljard euro.

Evolutie Vlaamse in- en uitvoer

(in € miljard)

BRON: Instituut voor de Nationale Rekeningen (NBB), verwerking FIT

¹ De aangehaalde cijfers over de buitenlandse handel zijn er volgens het *communautaire concept (CC)*. Die methode neemt ook de waarde van heruitgevoerde fabrieken – met minder toegevoegde waarde in Vlaanderen – op in de globale exportcijfers. Het *nationale concept (NC)* rekent enkel de uitvoer erbij van Vlaams exportgoed, afkomstig uit de Vlaamse industrie met een grotere regionaal toegevoegde waarde. In 2016 zag het verloop van de gecumuleerde **Vlaamse NC**-cijfers er iets anders uit dan die naar het communautaire concept: **export NC: +9,79%** tegenover +1,47% bij export CC; **import NC: +7,59%** (tegenover -0,43% bij import CC). Bij de overige regio's lieten de cijfers zich als volgt lezen: **Wallonië** (export NC: -1,50% tegenover -2,66% bij export CC; import NC: -2,56% tegenover -2,21% bij import CC); **Brussel** (export NC: -9,87% tegenover -9,29% bij export CC; import NC: +2,19% tegenover +2,81% bij import CC).

Wanneer de Vlaamse export in 2016 een behoorlijke 1,47% is toegenomen, dan gaat het hier om uitvoer volgens de universeel gangbare communautaire definitie van uitvoer, waarin ook wederuitvoer/doorvoer vervat zit.

Maar een nóg beter groeicijfer liet de uitvoer in 2016 zien volgens de nationale definitie, die enkel de waarde in rekening neemt van exportgoederen van Vlaamse makelij (Vlaams product).

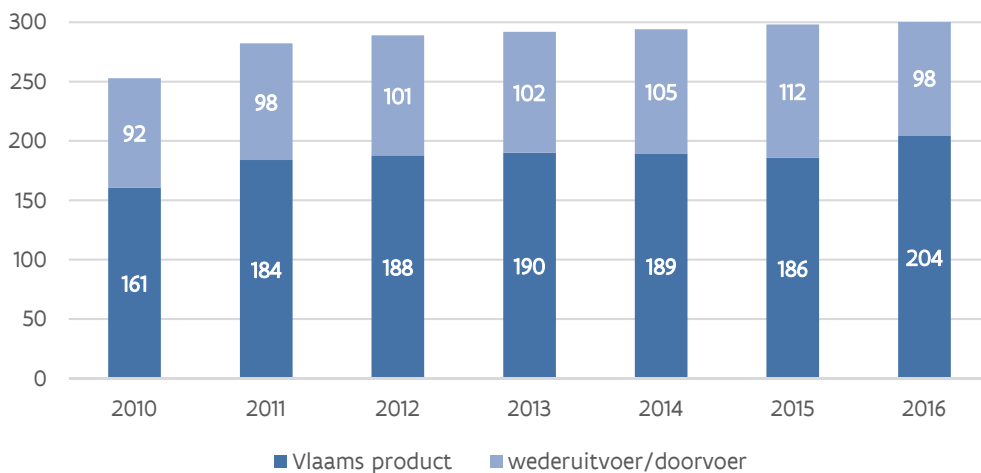
Die rechtstreekse Vlaamse uitvoer van binnenlands geproduceerd exportgoed ging in 2016 zelfs 9,79% hoger.

Niet alleen is dat meer dan de gemiddelde 1,47% toename van de totale Vlaamse uitvoer (inclusief wederuitvoer), maar ligt uiteraard een pak hoger dan de 12,33% waardeafname van de heruitvoer alleen. In zekere zin is de waarde van de totale Vlaamse export in 2016 dus nog een stuk Vlaamser geworden door de sterker toegenomen uitvoerwaarde van origineel Vlaamse producten.

Ter zijde: de uitvoer van Waals productiegoed daalde met 1,50%, terwijl exportwaar “made in Brussels” in 2016 zelfs met 9,87% achteruitging.

Evolutie Vlaamse uitvoer

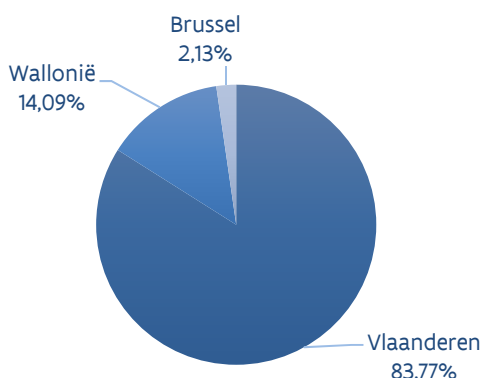
(in € miljard)

Een blik op de **Belgische** cijfers: in 2016 beliepen de nationale uit- en invoer resp. **361** en **337 miljard euro**. *Jaar-op-jaar* ‘steeg’ de Belgische uitvoer met 0,61%, terwijl er bij de invoer 0,53% afging t.o.v. 2015.

Doordat **Vlaanderen** zijn export met 1,47% aangesterkt zag, stond onze regio voorlopig in voor **83,77%** van de totale Belgische jaaruitvoer. In 2015 had die inbreng nog 83,07% bedragen. De 0,7 procentpunt aan aandeelwinst kwam uiteraard van de overige regio’s waardoor – na een uitvoerafname met 2,66% – de inbreng van **Wallonië** in de Belgische totaaluitvoer op **14,09%** aantikte (i.p.v. 14,57% in 2015). Ook de **Brusselse** export ging er in 2016 op achteruit (-9,29%). Brussel zag zijn inbreng in ‘s lands wereldwijde uitvoer dan ook heel licht terugvallen tot **2,13%** (tegenover 2,37% in 2015).

Gewestelijke verdeling van de Belgische uitvoer in 2016

Het verloop (+1,47%) van de Vlaamse export in 2016 was volgens de eerste gegevens een stuk positiever dan de evolutie van de export vanuit de EU-28 (-0,05%). Ons groeicijfer bleek daarenboven hoger te liggen dan de resultaten van de buurlanden: Verenigd Koninkrijk (-10,76%), Frankrijk (-0,67%), Nederland (+0,20%) en Duitsland (+1,15%).

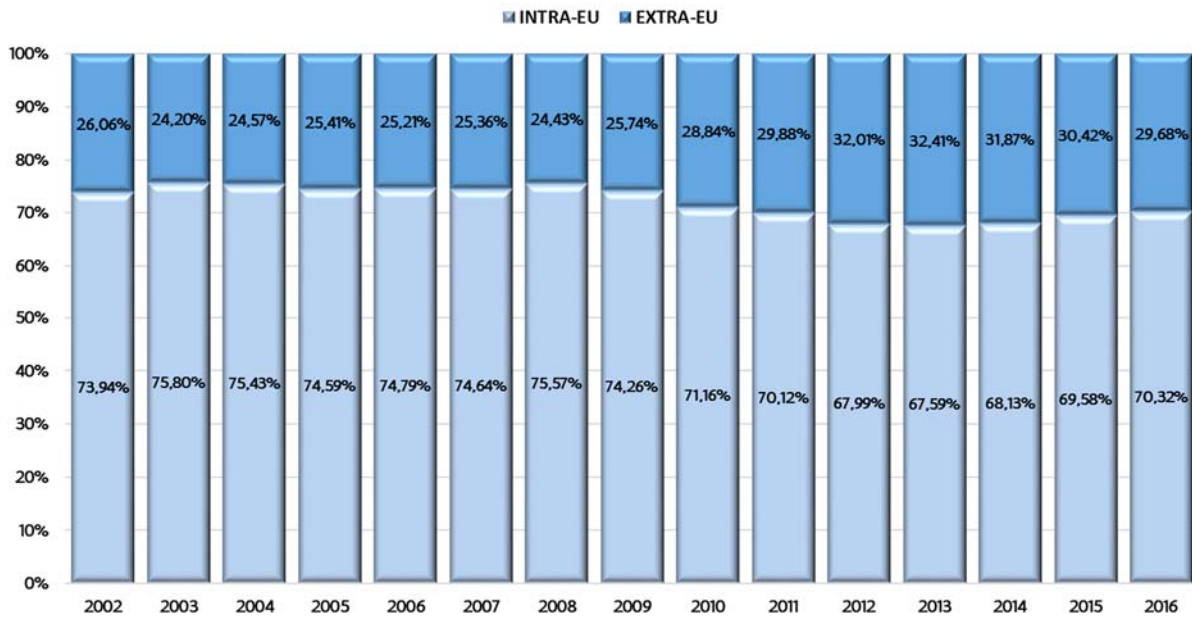
Het lichte verlies van de Vlaamse invoer (-0,43%) was dan weer wat zwakker dan het stijgingsgemiddelde van de totale EU-invoer in 2015 (+0,29%).

	<i>EXPORT (in € miljard)</i>	<i>VAR in % (2015/2016)</i>		<i>IMPORT (in € miljard)</i>	<i>VAR in % (2015/2016)</i>
Duitsland	1 210	+1,15%		953	+0,58%
Nederland	514	0,20%		456	-1,50%
Frankrijk	453	-0,67%		518	+0,13%
Italië	417	+1,16%		366	-1,32%
Verenigd Koninkrijk	370	-10,76%		575	+1,78%
België	361	+0,61%		337	-0,53%
Vlaanderen	302	+1,47%		285	-0,43%
Spanje	260	+2,11%		280	-0,53%
Polen	183	+1,91%		178	+0,60%
Tsjechië	147	+3,36%		129	+0,96%
Oostenrijk	138	-0,18%		142	+1,24%
Zweden	126	-0,17%		127	+1,86%
Ierland	116	+4,21%		70	+0,73%
Hongarije	92	+3,71%		85	+2,04%
Denemarken	86	+0,02%		77	+0,14%
Slovakije	70	+3,29%		68	+3,00%
Roemenië	57	+5,08%		67	+6,93%
Finland	52	-3,20%		55	+0,32%
Portugal	50	+0,97%		61	+1,26%
Slovenië	30	+3,20%		28	+2,47%
Griekenland	25	-1,76%		44	+1,01%
Bulgarije	24	+2,58%		26	-1,07%
Litouwen	23	-1,29%		25	-2,22%
Luxemburg	14	-8,08%		20	-7,07%
Kroatië	12	+7,05%		20	+6,44%
Estland	12	+2,83%		14	+3,05%
Letland	11	+0,04%		13	-1,14%
Malta	3	+17,24%		6	+7,28%
Cyprus	2	+1,07%		6	+16,24%
EU28	4 855	-0,05%		4 736	+0,29%
WERELD	14 806	-2,60%		14 940	-2,69%

BRON: Comextdatabase Eurostat – INR/NBB

Het Vlaamse exportaandeel richting **Europese Unie** beloopt inmiddels exact 70,32%. Met 2,53% meer export naar de EU-28 in 2016, doet de EU het zeker niet zo slecht. Dit is niet verwonderlijk als men weet dat er in de top 5 van grootste stijgers, vier EU-landen staan (Frankrijk, Italië, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk – zie grafiek “Exportmarkten 2016: 20 grootste stijgers” verderop.

Bestemming Vlaamse export 2002 - 2016

Vlaamse uitvoer in 2016:

€ 302,4 miljard (+1,47%)

Geografisch: binnen Europa

In Europa (+2,79%) lag de exportgroei boven het gemiddelde (+1,47%), een al bij al lichte toename die vooral het werk was van onze EU- klanten binnen de toptien: het begon al meteen bij nummer één, **Duitsland**, waar de stijging weliswaar iets onder het stijngsgemiddelde zat (+1,01%). Licht bovengemiddelde exportgroei was er in het **Verenigd Koninkrijk** (+1,68%).

Sterkere uitvoergroei was er dan weer richting **Frankrijk** (+3,92%), **Italië** (+5,42%), **Spanje** (+4,91%), **Polen** (+6,33%) en, net buiten de top 10, **Zweden** (+8,49%).

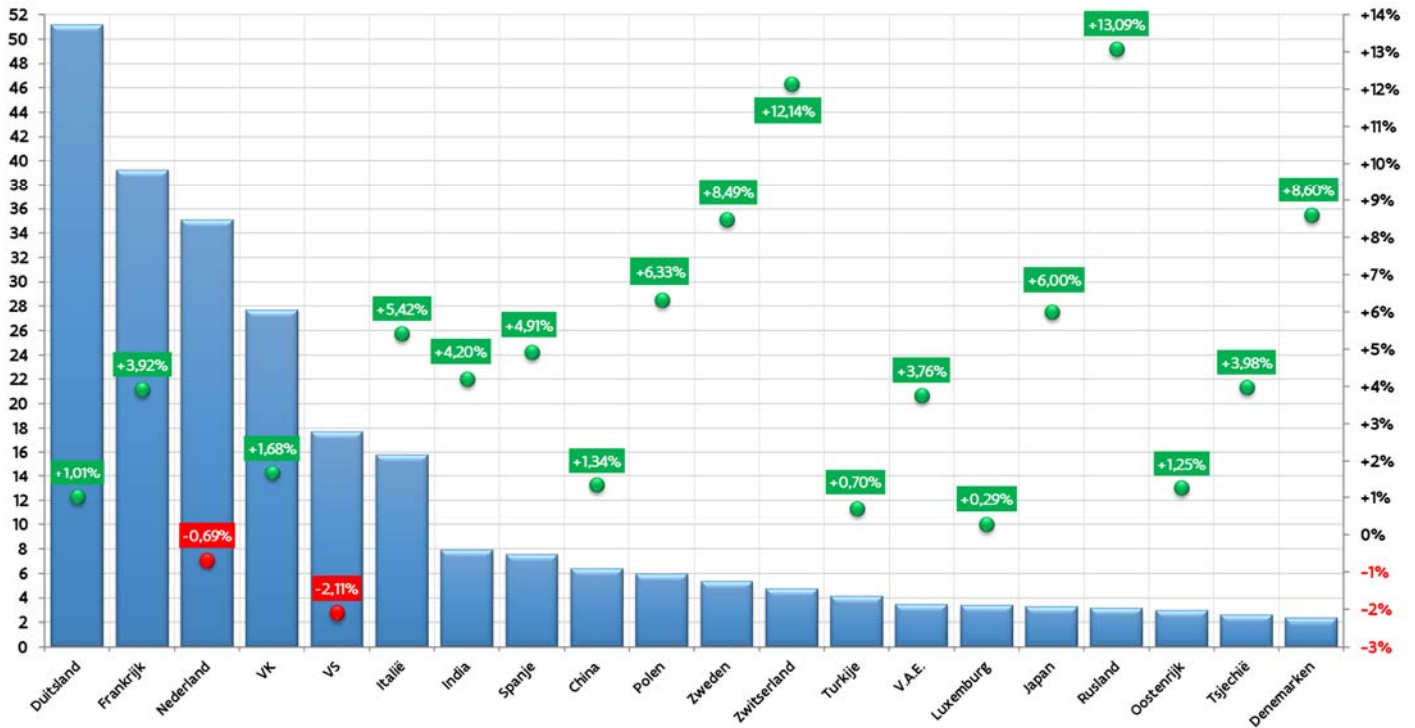
Naar topklant **Duitsland** boerde onze export 1,01% vooruit: de grootste exportpost, *organische chemie*, noteerde negatief (-4,7%), terwijl *wegtransportmaterieel* (+10,55%), *kunststoffen* (+4,29%) en *machines* (+3,65%) dan weer wel vlotter de weg vonden richting Duitsland; van *farmaceutica* (-18,55%) kon dat dan weer niet worden gezegd, want die exporttak leed fors verlies. Ook naar klant nummer 2, **Frankrijk**, was er een exportwinst van 3,92% (minder minerale brandstoffen, farmaceutica en machines, maar meer textiel (breigoed), organische chemie en auto's) en richting **Italië** kwam er eveneens 5,42% bij (waarbij *wagens*, *machines*, *farma* en *organische chemie* de export opkrikten).

Als enige dissonant liet **Nederland** zich horen (-0,69%): onze export erheen ging in de min, vooral bij *aardolieproducten*, waarvan er voor liefst 831 miljoen euro minder de grens overging (-11,67%).

Het algemene resultaat (+1,47%) is voorlopig ook een stuk beter dan de **1,0%** exportverlies dat Vlaanderen gemiddeld **buiten de EU-28** (dus rest van de wereld) boekte in 2016.

Top 20 Vlaamse exportmarkten 2016

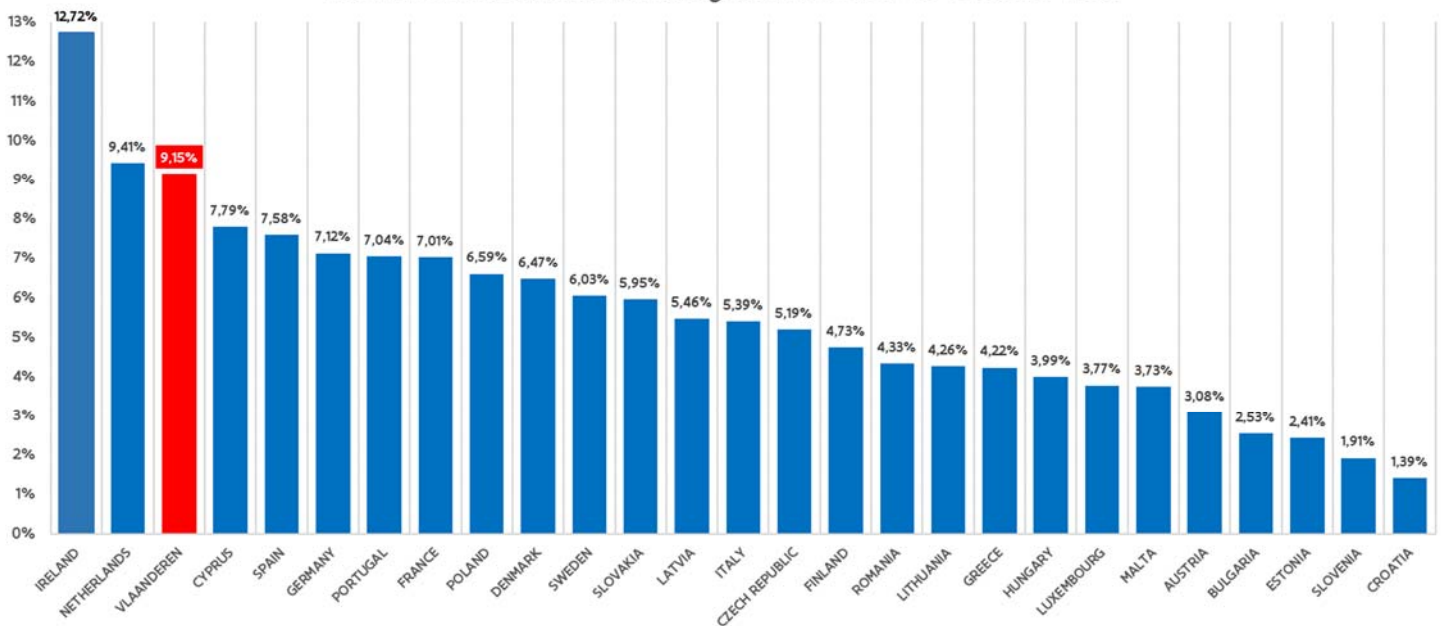
x EUR miljard (linkeras) ; % verloop jaar-op-jaar tegenover 2015 (rechteras) ; % verloop totaalexport 2016 = +1,47%

Nekt de Brexit onze export ?

Dat voor Vlaanderen de exportbelangen in het **Verenigd Koninkrijk** uitermate groot zijn, spreekt voor zich: in 2016 tekende Vlaanderen niet minder dan 27,66 miljard euro aan jaarexport op en 13,61 miljard aan import. Met niet minder dan 9,15% van zijn totale wereldexport die in 2016 Groot-Brittannië als bestemming had, was Vlaanderen binnen de EU – op 2 na – het sterkst afhankelijk van de Britse markt, daarin enkel voorafgegaan door Ierland – dat liefst 12,72% van zijn export in het buurland afzette – en Nederland dat 9,41% van zijn exportgoederen aan de Britten verkocht kreeg.

% aandeel Britse markt in totale goederenuitvoer EU-lidstaten (2016)

De sectoren die door hun bovengemiddelde *exposure* aan de Britse markt het meest in de gevarenzone verzeilen bij eventuele brexitschokken op de markt(en).

Bepaald afhankelijk van de Britse vraag zijn sectoren als de **textielindustrie** (met aan kop *textielstoffen*, waarvan in 2016 een kleine 30% (29,83%) naar Groot-Brittannië gaat, net als *tapijten*, waarvan de Britten op eigen houtje 26,64% van de hele Vlaamse werelduitvoer uitrollen, de **voedingsnijverheid** (*suikerwaren, chocolade, groente- en fruitbereidingen, dranken en gebak*), de **autoindustrie, farmaceutica en chemie, kunststoffen** en de **machine- en apparatenindustrie**.

Globaal bekeken nam in 2016 de Vlaamse uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk iets meer toe (+1,68%) dan het gemiddelde (+1,47%).

Van de hogervermelde sectoren die er op de Britse markt bepaald toe doen, was de sterk toegenomen afzet van *wagens* (+1,06 miljard euro; +13,7%) bepalend voor die lichte globale exportgroei richting Groot-Brittannië, want de overige branches ging het een stuk minder voor de wind: *farma* (-4,52%), *kunststoffen* (-5,6%), *brandstoffen* (-13,5%), *voeding en dranken* (-2,43%; *dranken* zelfs -14,8%), *tapijten* (-3,65%), *machines en apparatuur* (-3,4%).

Tijdens de tweede jaarhelft van 2016 liet de afzet in heel wat sectoren inderdaad een daling zien (*textiel, voeding & dranken, kunststoffen, machines en precisieapparatuur*), maar dank zij de exportstijging bij de grootste takken (*chemie & farma* en *wagens*) kon de export naar het V.K. tijdens de tweede jaarhelft nog positief afsluiten (+1,62%).

In enkele van de sleutelsectoren bij de export naar het Verenigd Koninkrijk was er tijdens de eerste jaarhelft van 2016 – pre-referendum – overigens al sprake geweest van vertraagde of teruggelopen export: dat was zo bij *voeding* en *dranken* (maar vooral erg uitgesproken bij *dranken*), bij *kunststoffen, machines* en *uitrusting, diamant*... Al waren er ook toen al enkele sterkhouders als *wagens, textiel* en *optica en precisieapparatuur*, die medio 2016 wél een exportstijging hadden laten noteren.

In onze belangrijkste **Europese markten buiten de EU (+6,7% voor heel de regio)** presteerde de export meer dan behoorlijk, zoals in **Zwitserland** (+12,1%) en **Rusland** (+13,1%, waar het intussen al van 2012 geleden was dat onze export überhaupt nog een stijging had laten optekenen. Dat jaar was onze uitvoer dan ook opgestoomd naar een recordbedrag van net geen 5 miljard euro (4,98 miljard euro).

In 2016 vervoegde Rusland weer de groep exportstijgers en zette het van alle markten binnen de top 20 zelfs de hoogste procentuele exporttoename neer (+13,1%). In absolute cijfers was richting Rusland onze exportwaardestijging (+366 miljoen euro) ook al goed voor een 7^e plaats. Het gros van die exportstijging werd gedragen door *chemie en farma* (+14,8%) en *machines, mechanica en apparatuur* (+32,4%). Zelfs (*verwerkte*) *voeding* droeg wat bij tot de exporttoename (+16,2%), al bleef agrovoeding op de Russische sanctielijst in 2016 uiteraard nog altijd in de rode cijfers hangen (-27%).

Van die vier grote klanten in Greater Europe – die samen 91% van onze uitvoer erheen uitmaken – liet enkel de uitvoer naar **Noorwegen** een daling noteren (-3,9%; minder *brandstoffen* en *chemicaliën* en *farma*), terwijl die naar **Turkije** zowat stagneerde (+0,7%; fors minder *farma* -28%).

Geografisch: buiten Europa

Ook in **Azië (+2,28%)** ging onze export – globaal bekeken – vooruit, al liep de afzet in het **Midden-Oosten (+1,47%)** wel minder vlot dan erbuiten. Bij de grotere markten in het Midden-Oosten haalde de verkoop aan de **Verenigde Arabische Emiraten** – toch een klant uit de top 15 – een fraaie stijging van 3,76%. **Israël** kocht in 2016 zelfs 17,91% meer aan in ons land. In beide markten speelde *diamant* een rol van belang in de uitvoertoename erheen (61% ervan in Israël tot zelfs 77% in de V.A.E.).

Saoedi-Arabië, in het Midden-Oosten onze derde klant met een aandeel van 14,7% in onze uitvoer naar de regio, kreeg in 2016 14,80% minder van van onze uitvoerwaar binnen: de daling was vrijwel veralgemeend, behalve voor *voeding* waar een stevige plus op het bord kwam (+42,93%).

Een behoorlijke exportstijging liet zich voelen bij toptienklant **India** (+4,20%, een en al *diamant* – 82,62% van onze afzet aldaar), en in mindere mate ook bij **China** (+1,34%), waar heel veel verloren ging bij *organische chemie*, ondanks de reuzestijging bij *brandstoffen* (+432%!)). In **Hongkong**, dat als markt net de top 20 miste, ging het achteruit (-6,13%; minder *diamant*), terwijl **Singapore** dan weer schitterde (+21,53%; dank zij *organische chemie*,

diamant, brandstoffen en farma). Ook vanuit **Japan** – exportmarkt nr. 16 – bereikte ons beter exportnieuws (+6%, met een veralgemeende stijging over alle sectoren heen, op *voeding* na, waar -11,4% werd opgetekend). Tot slot bleef – op 36 – de export naar **Zuid-Korea** nagenoeg stabiel (+0,24%; meer *farma, meel- en zuivelproducten* en *vles*, maar minder *anorganische chemie, voertuigen* en *brandstoffen*). Behalve **Afrika** (-8,79%) was **Amerika** het enige continent waar de uitvoer achteruitging (-1,87%). Enkel in Centraal-Amerika – amper 6,46% van de Amerikaanse totaalimport – was er wat groei (+5,08%), *courtesy of Mexico* (+10,26%, vooral *brandstoffen, machines* en *meelproducten*). In **Noord- én Zuid-Amerika** noteerde het exportverloop resp. -1,74% en -5,16%. Vanzelfsprekend was de **V.S.** er allesbepalend met een uitvoerdip van 2,11%. Dat was 382 miljoen euro minder dan in 2015, met ontsierende mincijfers bij de export van *brandstoffen* (min een half miljard euro of 31,8% lager), *farma* (ook al met een klein half miljard euro minderafzet of -8,7%) en *transportmaterieel* (-13,9%), ondanks een potige aanwas bij *organische chemie* (+21,52%). **Canada** deed het dan weer wat beter (+2,04%; fors meer *machines* en *organische chemie*), maar kon het Noord-Amerikagemiddelde (-1,74%) niet ombuigen tot een stijging. Het land is dan ook maar goed voor 9,11% van de Noord-Amerikaanse markt.

In **Zuid-Amerika** (-5,16%) liepen de exporttabellen rood aan, maar vooral de uitvoer naar **Argentinië** knakte (-12,81%). Ook in **Chili** ging de afzet achteruit (-8,91%), net als in **Peru** (-14,38%), wat het Zuid-Amerikaanse subcontinent dan ook opzadelde met een van de slechtste exportontwikkelingen in 2016. **Brazilië** maakte na enkele moeilijke jaren pas op de plaats (+0,53%).

In **Afrika** (-8,79%) kende onze afzet in Noord-Afrika globaal nog de kleinste terugval (-1,54%). Het waren **Algerije** (-11,75%) en **Egypte** (-2,41%) die het regiogemiddelde omlaag haalden, want richting **Marokko** (+12,81%), **Tunesië** (+4,22%) en zelfs **Libië** (+0,58%) bracht 2016 wél enige exportgroei.

Met een daling van 11,55%, maakte de uitvoer naar Sub-Saharaans Afrika (SSA) een harde smak: naar **Togo** boette onze export daar het meeste in (-40,13%, voor *brandstoffen* zelfs -42,69%), maar ook naar **D.R. Congo**, onze vierde klant in de regio zakte de uitvoer (-18,85%). Ook in **Zuid-Afrika**, onze tweede exportmarkt in SSA en daarnaast ook de kleinste partner van de **BRICS**-landengroep – liep onze uitvoer terug (-5,07%). Naar de belangrijkste Vlaamse klant in Afrika, **Nigeria** (+3,41%) viel wel exportgroei te noteren, zoals ook naar **Ivoorkust** (+9,69%) en **Angola** (+14,18%). Toch schoot de gecombineerde exportgroei (286 miljoen euro) naar 24 SSA-landen – en niet de grootste – veel te kort om het totale exportverlies (-1,26 miljard euro) in de overige 24 SSA-markten te kunnen milderen, laat staan het neerwaartse exportverloop naar heel Sub-Sahara Afrika (-11,55%) te neutraliseren.

Sinds 2012, toen de Vlaams uitvoer naar de landencluster een hoogterecord bereikte met 23,67 miljard euro, heeft ons vanuit **BRICS** bitter weinig optimistisch exportnieuws bereikt: in 2013 én 2014 ging onze export immers 1,4% achteruit, in 2015 zelfs 12,6%. In 2016 konden we dat beeld dan uiteindelijk toch enigszins positief bijstellen, want voor het eerst sinds 3 jaar konden we richting BRICS alweer een positief exportcijfer optekenen (**+3,55%**).

In 2016 ging de Vlaamse jaarexport vooruit naar toptienklanten **India** (+4,2%; 7^e klant) en **China** (+1,34%; negende klant), maar ook **Rusland** (klant nr. 17) verraste ineens met een exportstijging van liefst 13,1% na jaren van inzakkende export erheen. Ook **Brazilië** deed mee en liet zich – ook al na 2 teleurstellende exportjaren – heel voorzichtig van een iets zonniger kant zien (+0,53%). Het enige zwakke exportresultaat kwam dan weer van de kleinste clustergenoot **Zuid-Afrika**, waarheen onze uitvoer in 2016 5,1% achteruitboerde. Slotsom: 713,5 miljoen euro meerexport naar BRICS in 2016 of 3,55% hoger dan in 2015.

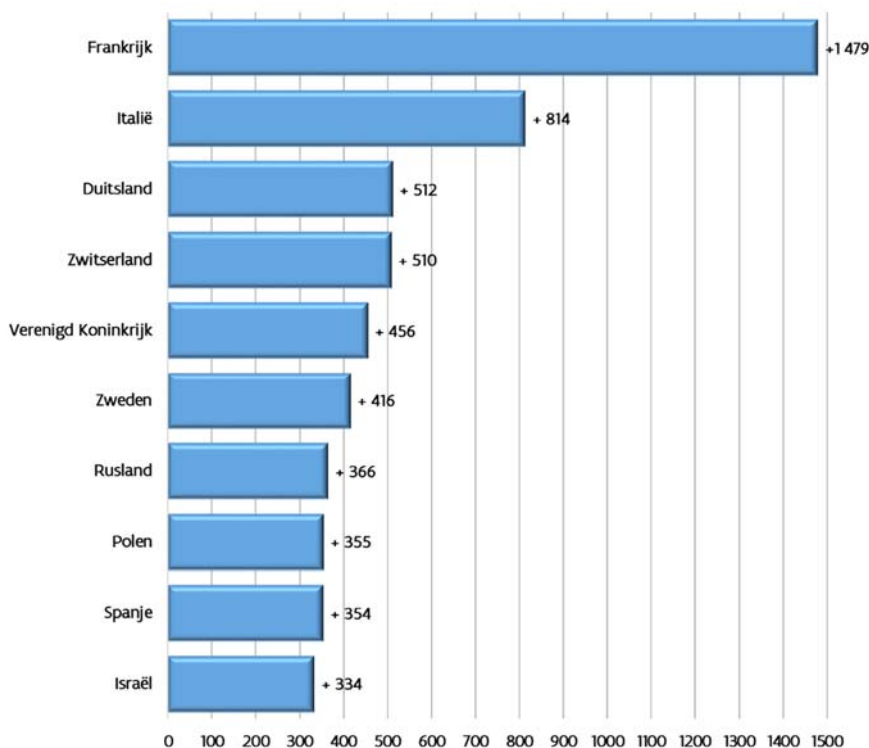
Als (gecombineerde) exportbestemming tekende **BRICS** in 2016 voor **6,89%** van de Vlaamse totaalexport. Dat was 0,24 procentpunten meer dan in 2015, toen het BRICS-aandeel nog maar 6,75% had belopen. Mochten we BRICS even als één massieve exportmarkt beschouwen, dan zou het in 2016 onze 5e klant zijn geworden, na het Verenigd Koninkrijk met een aandeel van 9,15% in de Vlaamse totaalexport, maar vóór de Verenigde Staten met 5,87% inbreng in datzelfde exporttotaal.

Ook de Vlaamse uitvoer naar de **Next-11**, die andere exportmarktencluster ging in 2016 omhoog (**+3,72%**) en kwam zo uit op een aandeel van **3,81%** in de totale Vlaamse export, iets hoger dan in 2015 (3,73%). In 2016 was de jaarexport naar alle clusterlanden dan ook toegenomen op **Egypte** na (-2,41%). Bij deze exportklanten ging de

uitvoer bovengemiddeld vooruit: **Mexico** (+10,26%), **Indonesië** (+19,15%), **Iran** (+16,87%), **de Filipijnen** (+5,53%), **Pakistan** (+22%) en **Bangladesh** (+22,6%). In **Nigeria** (+3,41%), **Turkije** (+0,7%), **Zuid-Korea** (+0,24%) en **Vietnam** (+1,4%) evolueerde onze jaaruitvoer ook positief, maar iets rustiger dan bij de overige 6 groeiers.

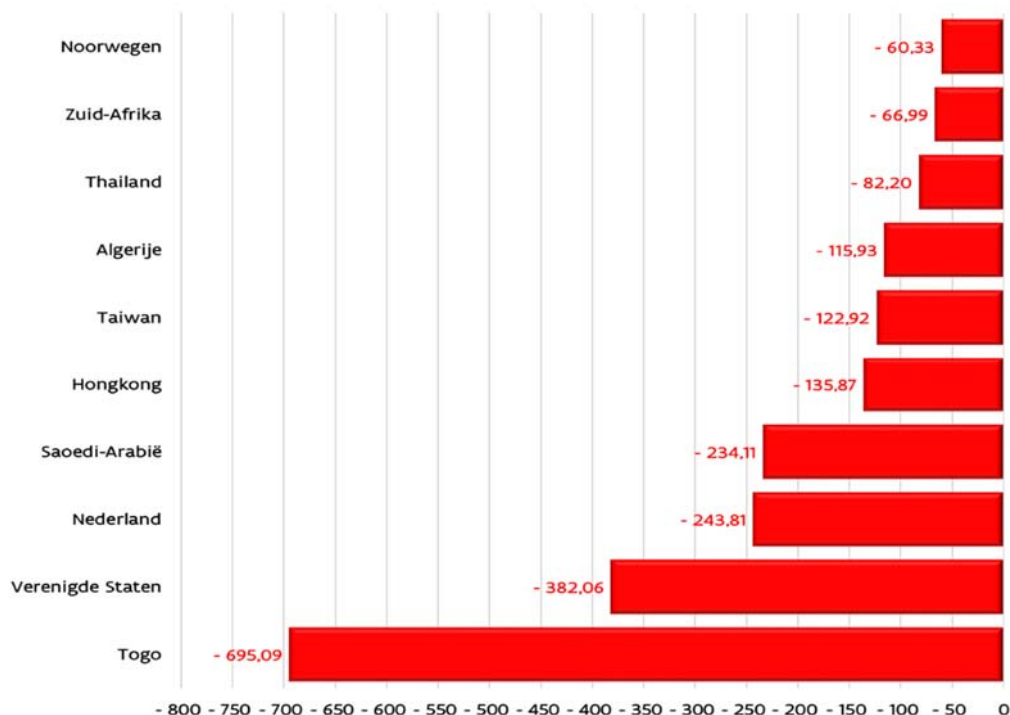
Exportmarkten 2016: 10 grootste stijgers (binnen top-50)

toename in EUR miljoen / totaalexport 2016 = EUR 302,4 miljard

Exportmarkten 2016: 10 grootste dalers (binnen top-50)

toename in EUR miljoen / totaalexport 2016 = EUR 302,4 miljard

Sectoren en producten

Dat de wereldwijde Vlaamse totaaluitvoer in 2016 welgeteld 4,37 miljard euro omhoog is gegaan (+1,47) tot 302,4 miljard euro, wijst er natuurlijk op dat de exportsectoren mét een exportstijging die met een exportdaling hebben overklast: aan de ene kant kwam er in 2016 op die manier 8,65 miljard euro aan uitvoer bij in 17 sectoren – samen goed voor 59,5% van ons exportpakket – terwijl aan de andere kant 4,3 miljard euro aan uitvoerwaarde verloren ging bij de resterende 5 sectoren, goed voor 40,5% van de totaalwaarde van het Vlaamse uitvoerportfolio.

Dat impliceert dat zich in enkele belangrijke exportsectoren toch nog substantiële exportverliezen hebben laten voelen: 4 van de 5 verlieslatende branches kwamen voor in de sectorale exporttop 10, die goed is voor net 87 % van de Vlaamse totaalexport.

Meest prominente daler – en niet voor het eerst – was die van de minerale producten: daar ging de jaaruitvoer niet minder dan 3,62 miljard euro achteruit, jaar-op-jaar alweer een forse daling van 13,83%. Het verlies bij minerale producten maakte overigens ook ruim 84,6 uit van het totale waardeverlies in alle verlieslijdende exportsectoren samen (-4,3 miljard euro).

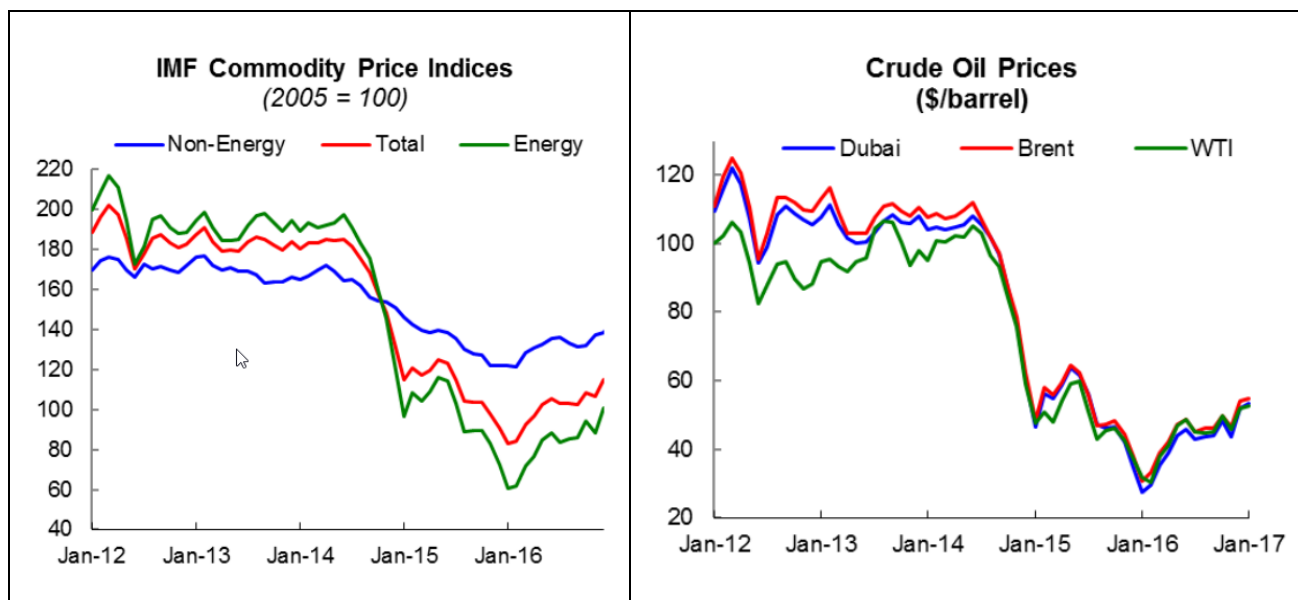
In de Vlaamse uitvoerresultaten voor brandstoffen spelen doorgaans ook factoren als prijsverloop én volumeveranderingen van dat soort commodities.

Zo geven Eurostatcijfers aan dat in 2016 het volume van de (Belgische) jaarexport aan minerale brandstoffen (HS 27) 1,3% omhoog is gegaan, terwijl de exportwaarde een volle 17,4% is teruggelopen.

Dat betekent dat de eenheidswaarde bij export van brandstoffen (= de uitvoerwaarde / uitvoervolume) in 2016 is gedaald van 5,3 euro/ton in 2015 tot 4,3 (euro/ton) in 2016 of 18,5% lager. Bij de – alweer – sterke waardedaling bij de export van brandstoffen in 2016 heeft derhalve duidelijk een prijseffect gespeeld; de exportwaarde liep terug, terwijl het afzetvolume toenam.

Al ging doorheen 2016 de olieprijs maand na maand geleidelijk weer de hoogte in, toch bleef aan het jaareinde de gemiddelde olieprijs (USD 42,8/vat) 15,7% lager dan die in 2015 (USD 50,8/vat) en zeker ook nog een heel eind beneden het vrijwel continu hoge prijspeil uit de periode 2011 – medio 2014 (periodegemiddelde: 104,5 USD/vat).

Volgens de Indices of Primary Commodity Prices van het IMF is de gemiddelde prijsindex voor petroleum in 2016 tegenover 2015 overigens nog eens 15,9% omlaag gegaan (van 95,6 in 2015 tot nog maar 80,4 in 2016 met 2005 als index 100). In 2015 (index 95,6) was er nog een bijna-halvering geweest (-47,2%) t.o.v. 2014, toen de index nog op 181,1 had gestaan.

Bron: IMF Commodity Market Monthly March 8, 2017

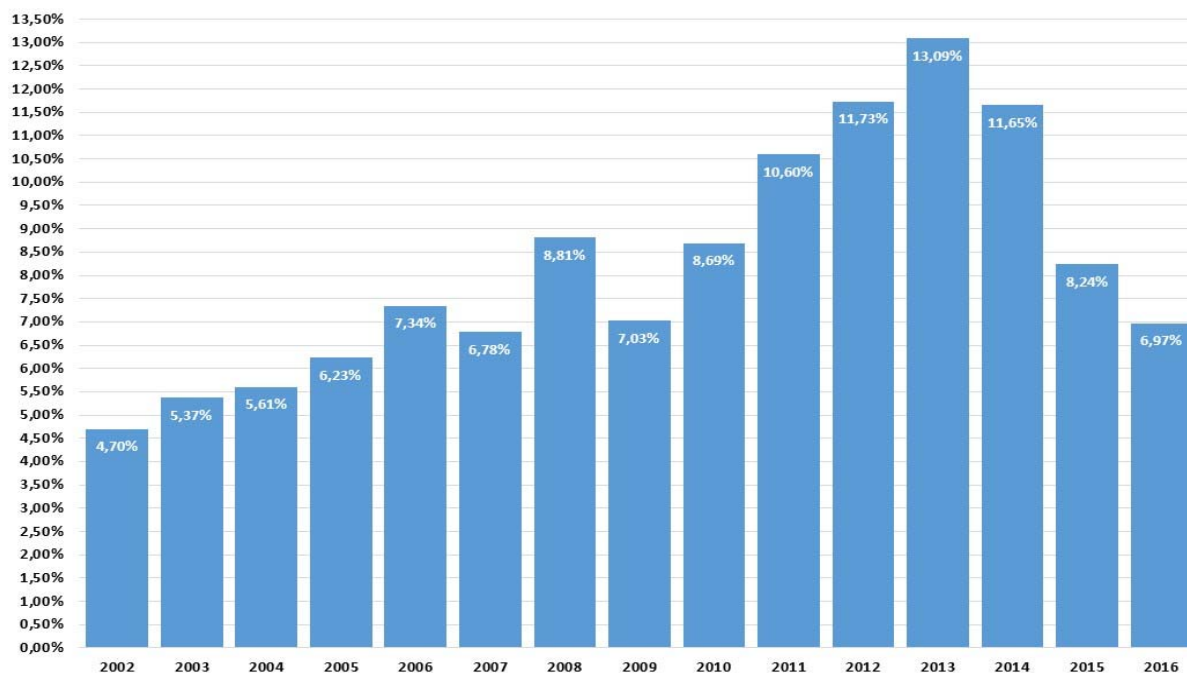
www.imf.org/commodities

De afgelopen jaren is de glansrol van minerale brandstoffen in de Vlaamse uitvoerportefeuille duidelijk gaan tanen. In 2016 zakten minerale brandstoffen als exportproduct nog eent trapje lager en kwamen zo op een vijfde plaats terecht met een aandeel van 6,97% in het Vlaamse uitvoertotaal.

Ter vergelijking: in 2015 haalden fuels nog de vierde plaats met 8,24% van de totaaluitvoer. Dat was toen een hele

teruggang nadat 4 jaar lang – van 2011 tot 2014 – ongeslagen de ranglijst met exportproducten had aangevoerd, telkens met een leeuwenandeel in de totaaluitvoer van resp. 10,6% in 2011, 11,73% in 2012, 13,09% in 2013 en 11,65% in 2014.

Vlaamse export van *brandstoffen* (2002 - 2016)
% aandeel in de Vlaamse totaaluitvoer

Ondanks het teruglopende belang ervan in de Vlaamse totaalexport, hebben *minerale brandstoffen* ook in 2016, als sterkste daler bij de export, nog altijd een behoorlijke impact op het globale jaarverloop van de Vlaamse uitvoer. Hoe zwaar die toch nog doorweegt mag blijken uit het volgende: stel dat we *brandstoffen* zouden wegdenken uit onze berekeningen, dan zou de Vlaamse exportgroei in 2016 net geen 2,9% hebben bedragen (+2,88%). Dat is de gemiddelde exporttoename ind at jaar over alle overige 97 exportproducten heen en zowat het dubbele van het groeipercentage mét *brandstoffen* meegerekend (+1,47%).

Met 71,36 miljard euro afzet en een aandeel van 23,6% in de Vlaamse totaaluitvoer, bleven exportgiganten *chemie en farma* ook in 2016 aan kop in de Vlaamse sectorale exportportefeuille. Met afstand ook, want qua uitvoerwaarde 1,8 keer meer waard dan *transportmaterieel*, uitvoersector nummer 2, goed voor 38,3 miljard euro (of 12,66% van de hele jaarexport).

In 2015 had de exportwaarde van de duotak wel nog 2,06 maal hoger gelegen dan de *automobiel*branche, maar in 2016 moesten *chemie & farma* qua exportverloop (-0,52%) onderdoen voor de exportprestatie van *automobiel* (+9,96%), waardoor de kloof tussen sector 1 en 2 in 2016 iets minder breed is gaan gapen.

Globaal gezien, liep in 2016 de uitvoerwaarde van *chemie en farma* 373 miljoen euro terug (-0,52%) tegenover 2015, maar op het productniveau was er duidelijk meer aan de hand: *farmaceutica* – goed voor 37,8% van de sector – zag de jaarexport met maar liefst 1 miljard euro omlaag gaan (-3,59%). Bij de top 3 van onze *farmaklanten* samen ging al meteen 1,23 miljard euro aan export verloren, resp. 454 miljoen euro richting de Verenigde Staten (-8,68%), 150 miljoen euro naar het Verenigd Koninkrijk (-4,52%) en zelfs 624 miljoen euro in Duitsland (-18,55%), onze derde klant voor medicijnen. Nemen we ook nog de 5^e klant erbij, Frankrijk, dan ging ook daarheen de farmaceutische uitvoer in 2016 16,85% omlaag of dik een kwart miljard euro.

Bij *chemie* – die instaat voor 62,2% van de sector – kreeg *anorganische chemie* een rake tik (-18% of 382 miljoen euro minderuitvoer), net als *meststoffen* (-13,4% of 215 miljoen euro lager).

Organische chemie – als productgroep nóg belangrijker dan *farma* – zat dan weer in het winnende kamp met een kleine 800 miljoen euro meerafzet of +3,02%.

Ook van *onedel metaal* liep de jaarexport licht terug (-0,78%). Binnen die uitvoertak – op 6 met een aandeel van 6,25% in het totaal – waren het vooral *koper* (-11,63%), maar ook *aluminium* (-3,01%) en *nikkel* (-24,9%) die de meeste export verloren zagen gaan. Dat kan deels ook te maken hebben met de in 2016 gedaalde marktprijs van deze *non-ferrometalen* (-11,7% voor koper, -3,63% voor aluminium en -19,11% voor *nikkel*).

Aan de andere kant wisten *ijzer en staal* zich dan weer te handhaven (+0,12%) of zelfs vooruit te gaan zoals bij *staalproducten* (+4%) het geval was. Allicht heeft ook de prijsstijging van *ijzererts* in 2016 (+4,46%) onze afzet daarbij alvast een zetje gegeven.

Tot slot liet zich in 2016 nog een lichte exportdaling noteren bij *optica en precisieapparatuur* (-1,2%), exportgoed nummer 10 met 3,22% inbreng in het Vlaamse uitvoertotaal.

Al dat negatieve exportnieuws zou bijna laten vergeten dat 2016 uiteindelijk afsloot met een globale exporttoename (+1,47%) en dat in 17 sectoren samen wél nog voor 8,65 miljard euro aan export werd bijgewonnen.

Bij de stijgers die het exportverlies van de minder goed presterende sectoren (meer dan) compenseerden, torende één welbepaalde exporttak er bovenuit, *transportmaterieel*, waarvan in 2016 de export niet minder dan 3,47 miljard euro hoger ging (+9,96%). Die stijging was integraal voor rekening van subsector *wagens en andere voertuigen voor het wegtransport*, waarvan de export in 2016 zelfs 10,85% steeg. Als exportproduct nummer één haalde de *automobile*branche in 2016 een exportaandeel van 12,41%, ruim een procentpunt hoger dan in 2015, toen het *automotive*aandeel nog 11,36% beliep.

Uit EUROSTAT-cijfergegevens voor België komt naar voor dat het gros van die multimiljardenstijging tijdens 2016 zich het sterkst manifesteerde bij *personenwagens* en in mindere mate bij *vracht- en bestelwagens, trucks voor opleggers en koetswerk of componenten voor wagens, bussen, tractoren en voertuigen voor bijzondere toepassingen* etc.

De regio waar de uitvoer van *automobielp producten* het sterkst vooruitging, was wel degelijk binnen de Europese Unie, waarheen in het totaal voor ruim 3,7 miljard euro aan *wagens & co* werden verscheept, wat 13,22% meer was dan in 2015.

De EU-markten met de meest opgemerkte automobielexporttoenames waren het Verenigd Koninkrijk (1,06 miljard euro meer of +13,7%), Duitsland (+10,6%; 559 miljoen euro meeruitvoer), Zweden (+20,2%; +342 miljoen euro) Frankrijk (+314,5 miljoen euro meer: +8,2%), Polen (+223 miljoen euro; +22,8%).

Nu is het zo dat ook heel wat buitenlandse merken verhandeld worden via de haven van Zeebrugge, die voor de autotrafiek een echte wereldhub mag heten, waar behalve verscheping ook diensten met meerwaarde worden verleend zoals inspectie voor aflevering, onderhoud, lakwerk, herstelling, montage van LPG-installaties, opties etc. Houden we bij de exportcijfers voor *automotive* geen rekening met het in- en doorgevoerde transportmaterieel, maar enkel met “Vlaamse assemblageproducten” – die in de terminologie van de buitenlandse handel in de zgn. *nationale conceptcijfers* vervat zitten – dan bleven in 2016 ook dáárvoor de uitvoercijfers positief, want die *auto-uitvoer met hogere toegevoegde waarde* ging net zo goed 2,85 miljard euro de hoogte in (+12,18%).

Behalve *transportmaterieel*, presteerde ook *voeding & dranken* erg fraai (+7,01%) met 1,14 miljard euro meer export over zowat alle deelsectoren heen, maar toch vooral van *chocolade, biscuiterie en gebak, groentebereidingen en dranken*. Met een aandeel van 5,77% in onze jaarexport haalde *voeding & dranken* de zevende plaats als exporttak.

Ook *diamant* liet een niet onaardige exportstijging noteren: in 2016 kwam er in onze 8^e exporttak 817 miljoen euro aan exportwaarde bij (een toename met 5,12%). Voor *diamant* nam het marktenviertal India (+6,6%), Zwitserland (+35,71%), Israël (+25,76%) en de Verenigde Arabische Emiraten (+4,39%) (meer dan) de integrale stijging van de jaarexport voor zijn rekening.

Ook de uitvoer van *textiel* – 3,73% aandeel in totaalexport en negende exportsector – ging ruim een half miljard euro hoger (+5,2%); het gros van de toename voltrok zich bij *kleding en confectieartikelen*.

Van onze derde uitvoersektor, *machines, mechanica en elektr(on)ische apparatuur*, met 10,76% aandeel, wist de Vlaamse jaarexport in 2016 niet een een procentje stijging te boeken (+0,75%). De jaarexport verliep ongelijk in elk van beide subtakken, *machines en mechanica* enerzijds, de grootste, die nog een lichte vooruitgang liet noteren (+1,22%; toch ruim een kwart miljard euro meer) en *elektr(on)ische apparatuur* anderzijds, waarvan de export in 2016 zowat stagneerde (-0,25%).

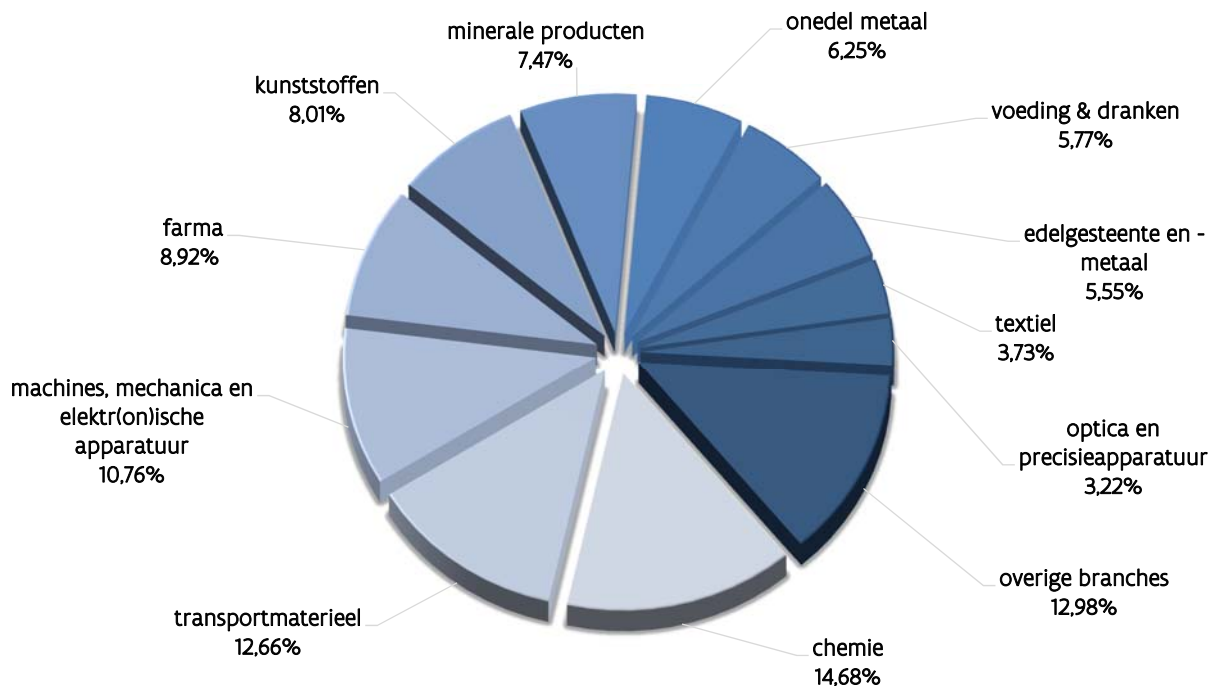
Buiten de exporttop 10 bereikten **plantaardige producten** (+2,20%) – op 11 met 2,29% aandeel – erg bescheiden exporttoename en dat niet eens over de hele lijn: *fruit* ging achteruit (-0,26%), *groenten*, *meelproducten* en *zaai-goed* noteerden hoger.

Meer uitvoergroei was er dan weer voor **dierlijke producten** (+4,07%; 2,01% aandeel) en wél over alle subtakken heen met toegenomen afzet van vooral *vlees* (+1,33%), *zuivel* (+6,92%) en *vis* (+7,95%).

Tot slot rest nog een opvallend cijfer in 2016 en wel bij de export van **schoenen**. De waarde van de jaaruitvoer ervan ging een pak meer dan een half miljard euro omhoog (+600 miljoen euro), 14,21% meer dan het jaar ervoor. *Schoenen* werden in 2016 daarmee meteen ook het exportproduct met de op 4 na sterkste exportstijging dat jaar (na *wegtransportmaterieel*, *diamant*, *organische chemie* en *kleding*).

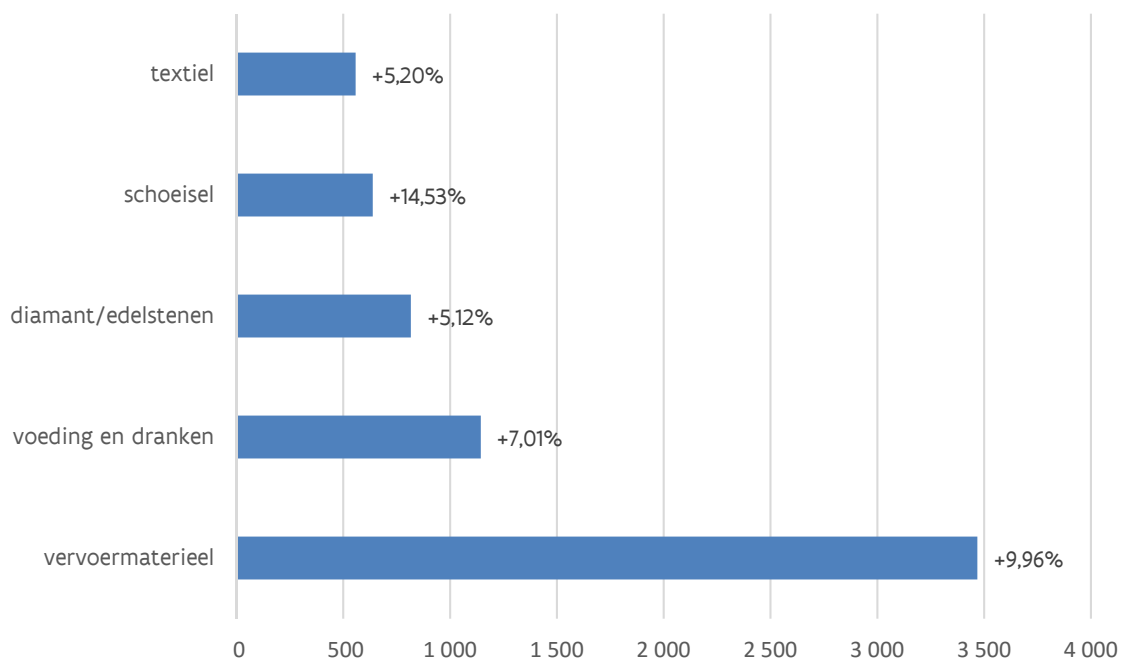
Vlaamse sectorale uitvoer

2016; % aandeel in uitvoertotaal (EUR 302,4 miljard)

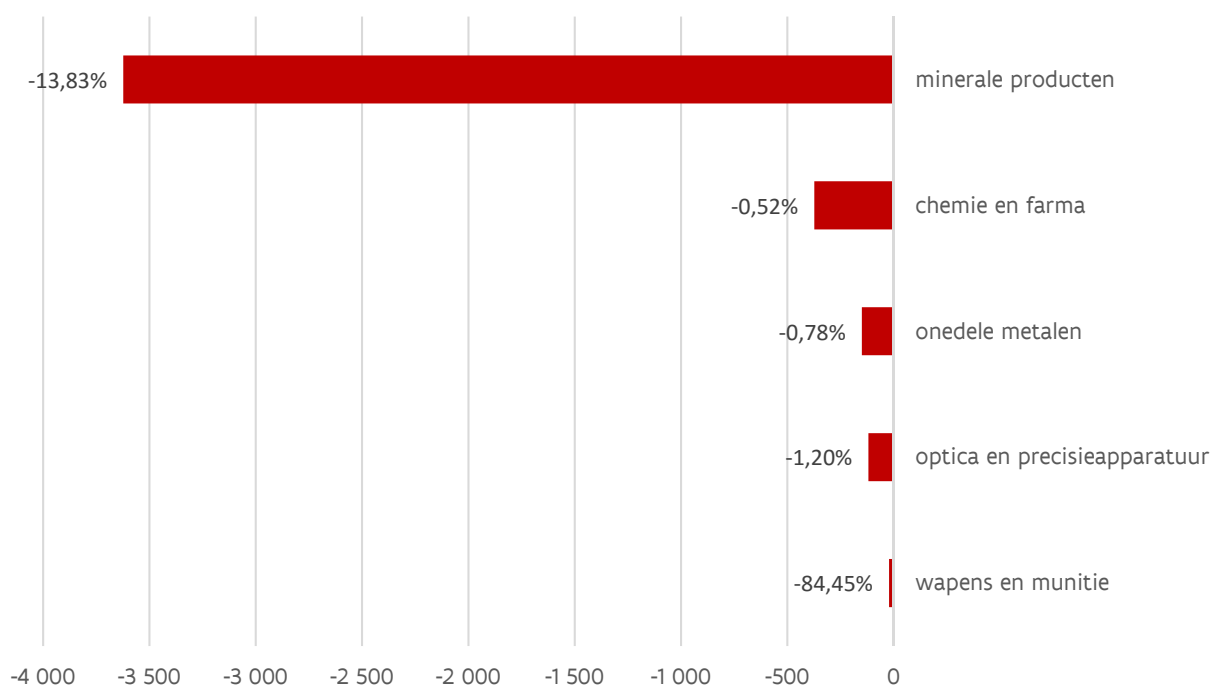
Grootste stijgers Vlaamse uitvoersectoren in 2016

(in € miljoen en in % stijging)

Dalers Vlaamse uitvoersectoren in 2016

(in € miljoen en in % daling)

Aan de **invoerszijde** vielen er in 2016 geen positieve cijfers te noteren: de gecumuleerde invoer liep in 2016 immers 0,43% terug tot 284,9 miljard euro.

Op een stagnerende eerstekwartaalimport – 0,02% lager dan in Q1-2015 – volgde in het tweede kwartaal een teruggang met 2,81%, wat halverwege 2016 het tussentijdse invoerverloop op -1,45% liet uitkomen.

Ook in het derde trimester van 2016 ging het licht bergaf met de invoer (-0,44%), waardoor het gecumuleerde importverloop na drie kwartalen uiteindelijk 1,12% in het rood noteerde, liefst 2,4 miljard euro onder het importbedrag in 2015 na 3 kwartalen. Het invoerresultaat van het vierde kwartaal kleurde positief: +1,69%.

Geografisch

Met 60% van alle invoerleveringen achter de naam, blijft de **Europese Unie** ook in 2016 uiteraard de belangrijkste leverancier van Vlaanderen. De intra-communautaire import was jaar-op-jaar dan ook 0,84% omhoog gegaan, sterker dus dan het globale gemiddelde importverloop (-0,43%).

Dat Vlaanderen in 2016 wereldwijd 1,23 miljard euro minder aan importgoed binnenhaalde, daar had alweer de tandem **Nederland** en **brandstoffen** danig de hand in: alleen al uit Nederland zakte de totale import een volle 2,75 miljard euro (-5,62%), terwijl voor de productgroep **brandstoffen** (-19,35%) uit datzelfde Nederland zelfs 4 miljard euro aan importwaarde opdroogde.

De globale teruggang bij de invoer laat vermoeden dat er alvast met veel rood krijt is geschreven in de invoertabellen van onze **eerstelijnsleveranciers**.

Hoofdleverancier **Nederland** (-5,62%) was ontegenzeggelijk verantwoordelijk voor het gros van de achteruitgang bij de invoer in 2016: het tekende immers voor 2,75 miljard euro of ruim het dubbele van de 1,23 miljard euro totaalverlies aan import. Maar behalve de noorderbuur speelden nog 4 andere leverancierspartners uit de top 10 een opgemerkte rol in die invoerdaling, al waren de importverliezen meestal niet altijd even zwaar als dat vanuit Nederland.

De waarde van ons orderboek bij **de Verenigde Staten** ging wel fors achteruit (2,2 miljard euro of -8,23%). Voor **organische chemie** was dat -17,93%, voor **minerale brandstoffen** -22,47% en voor **farmaceutica** -6,23%. Betrokken land bleef nipt onze derde leverancier.

Het **Verenigd Koninkrijk**, onze 5^e leverancier, verkocht in 2016 voor ongeveer 1,4 miljard euro minder aan onze regio, of -9,45%, met **brandstoffen**, **machines/mechanica** en **organische chemie** en **farma** als grootste verliesposten. Dat was ook het lot van **Ierland** (-6,93%; toch ook 958 miljoen euro minder). Alleen al bij **organische chemie** en **farma** – samen goed voor een volle 92,5% van de import uit Ierland – ging dik 454 miljoen euro aan invoer verloren, maar ook bij **optica en precisieapparatuur** was er zwaar verlies (-443 miljoen euro).

Ook van **Chinees** importgoed van onze zevende leverancier kwam minder onze regio binnen (-1,59%; minder **diamant**, **elektronische apparatuur**, **ijzer & staal**).

Nemen we toch heel even de leverancierstop 20 in ogenschouw, dan zien we dat ook de invoer vanuit **Rusland** een tik kreeg van 9,8%: bij **fuels** ging er zelfs 30% af, goed voor bijna 1,2 miljard euro minderuitvoer. Daarnaast kwamen we ook **Noorwegen** nog tegen in het verliezende kamp. Daar viel onze invoer maar even 24% of iets meer dan 1 miljard terug: **brandstoffen** uiteraard (-25,45%), maar ook de **farma**-import haperde (-39,38%).

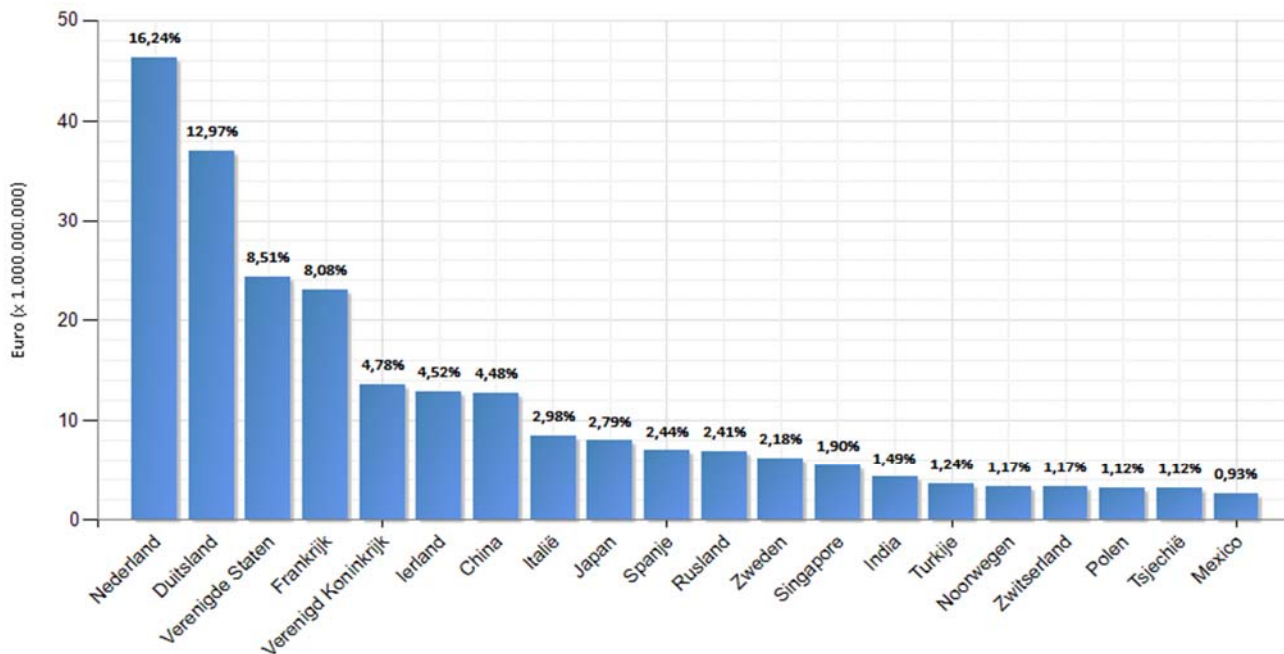
Ook al werden ze in de importtop 10 weggedrukt door de 7,5 miljard euro aan gezamenlijk importverlies bij de hogergenoemde 5 dalers, toch wisten nog 5 importleveranciers enig weerwerk te bieden met een positief importverloop tijdens 2016.

Op die manier waren Duitsland, Spanje, Frankrijk, Japan en Italië goed voor 6 miljard euro meer import: **Duitsland** voerde dat leverancierskwartet aan met 6,06% – of 2,11 miljard euro – meer afzet, vooral van **wagens** (+14,3%), maar ook nog wel van **machines** (+10,8%) en **elektronica** (+8,3%). Daarnaast steeg ook de invoer uit **Japan** (+8,33%, waarvan we ruim een half miljard euro meer spendeerden aan **wagens** / +15,5%). Vanuit **Frankrijk** (+3,44%) was de matige meerinvoer vooral toe te schrijven aan meer Franse **cacao** en **farmaceutica**, die het importverlies wegveegde bij **brandstoffen**, **organische chemie**, **zink en dranken**. **Italië** bracht ook meer exportgoed bij ons aan de man (+6,18%), vooral het werk van **brandstoffen**, **wagens**, **mechanica** en **organische chemie**.

Net binnen de top tien van invoerleveranciers sprong zeker ook de prestatie van **Spanje** in het oog: in 2016 wist het als tiende leverancier voor ruim 2 miljard euro meer aan Vlaanderen te slijten, een toename met bijna 41%. Het merendeel ervan ging op aan *wagens*, waarvan de invoerwaarde 2,3 maal hoger lag dan in 2015) en in mindere mate ook aan *brandstoffen* (waarvan de importwaarde ruim 3 maal hoger ging).

2016: top 20 Vlaamse leveranciers

(in waarde en % aandeel in totaal)

Sectoren en producten

Achter het volle 1,22 miljard euro aan minderinvoer die Vlaanderen in 2016 liet noteren (-0,43%) ging alweer één gigantische daler schuil, *minerale aardolieproducten*. Van dat importgoed ging in 2016 de invoer eens te meer 7 miljard euro achteruit (-17,44%). Hoger las u al dat de olieprijs in 2016 nog altijd ver beneden het gemiddelde prijspeil voor 2015 is gebleven, een prijseffect dat zich ook aan de invoerzijde heeft laten voelen.

Meer dan de helft van de totale terugval bij invoer*brandstoffen* was voor rekening van Nederland. Het land staat dan ook niet voor niets in voor 50% van onze integrale brandstoffenimport, maar ook in de rood aanlopende invoerresultaten uit Noorwegen (rol van 8,7%), Rusland (8,6% inbreng) en het VK (7,6 inbreng) gaven *fuels* de doorslag.

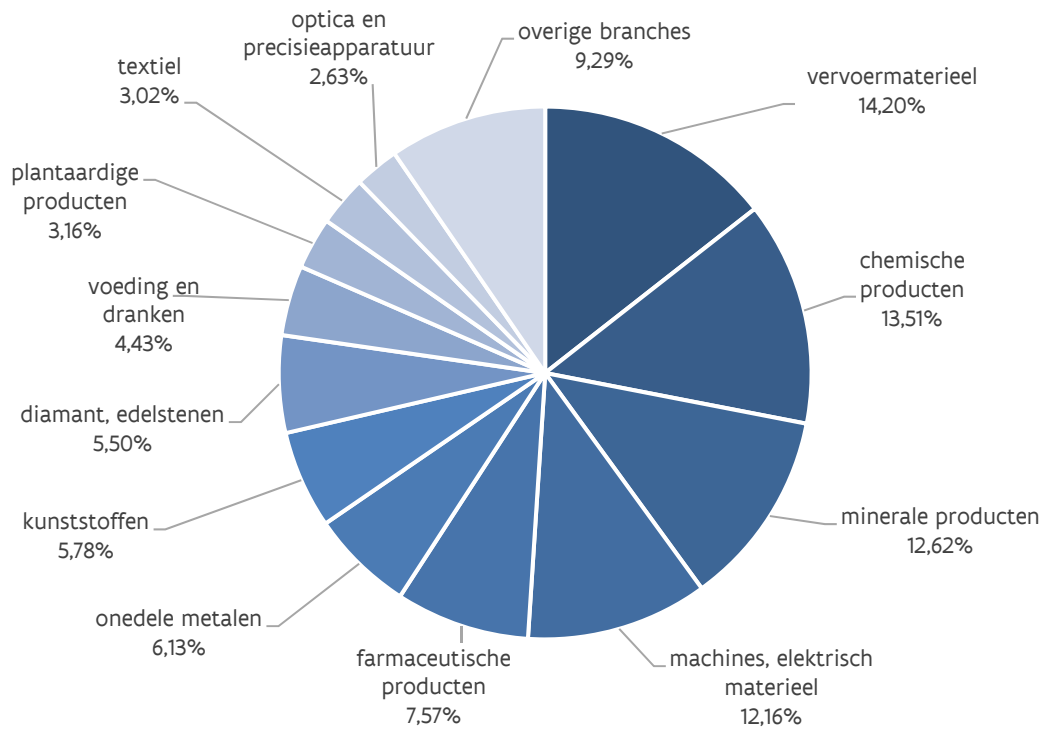
Vergeleken bij de invoerterugval bij *aardolieproducten*, vielen de mincijfers opgetekend in de overige sectoren dan ook in het niet: zes sectoren leden samen in 2016 nog hooguit 3,2 miljard euro aan importverlies. Grootste verliezen waren er voor *chemie en farma* (-3,42%, het gros organische chemie en farma), *onedel metaal* (-1,11%), *vertrouwelijke trafiek* (-19,47%) en *optica en precisieapparatuur* (-3,52%).

Een (gedeeltelijke) compensatie voor de negatieve invoercijfers kwam er vooral vanuit een viertal industrietakken, die in 2016 van ruim een half tot 4,5 miljard euro aan meerinvoer boekten.

Met afstand op één, ging het daarbij om de *automobile*branche, invoerse sector nummer 2, (+4,5 miljard euro; +12,60%). Ook van *machines* werd voor 1,3 miljard euro meer geïmporteerd (+3,79%). Daarnaast ging ook de invoer van *voeding* 7% hoger (vooral *cacao*, *suiker* en *gebak*).

Vlaamse sectorale invoer 2016

(% aandeel in uitvoertotaal)

BRON: Instituut voor de Nationale Rekeningen (NBB)
Verwerking cel Kennisopbouw FIT